

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

כתובות ד

עניין: בעילת מצוה

מתוך ספר גנזי האהל

רבי יעקב קמינצקי תוס' ד"ה 'בעילת מצוה'. נ"ל דהנה גרסי' בשבת פ' במה מדליקין [כה,ב] אר"נ כו' אמר רב הדלקת נר בשבת חובה רחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית רשות ואני אומר מצוה מאי מצוה דאר"י א"ר כך הי' מנהגו של ר"י בר אלעאי וכו'. עוד מצינו בחולין פ' כל הבשר [קה,א] מים ראשונים מצוה מים אחרונים חובה, מיתבי מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות מצוה לגבי רשות חובה קרי לה ע"כ. הרי חזינן מזה, דבכל מקום כשיש מעשה א' ויש בזה דינין מתחלקין, מצינינן כל א' בשם מיוחד, דהיינו פעולה א' בשם חובה וא' בשם מצוה וא' בשם רשות. וכיון שכן י"ל דבאמת בביאת בעל מצינו ג' אופנים הללו, כמו שמצינו בשלהי ואלו מותרין [גדרים כב] כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה כו' א"ל בתי התורה התירתיך ועיי"ש בר"ן, הרי דזו מיקריא בעילת הרשות. ועוד מצינו ביאה שהוא מחויב לה כשאר חיוביו כמו שאר וכסות וזו נקראת ביאת חובה, וישנה ביאה זו ביאה ראשונה, שאינה באה משום חיוב עונה, שהרי מצטערת היא בביאה זו, אלא שנקראת בעילת מצוה, והיינו כמש"כ הרמב"ם בפ"א מאישות הל"א קודם מ"ת הי' אדם פוגע אשה בשוק כו' מכניסה לתוך ביתו ובוועלה כו' ותהי' לו לאשה כיון שניתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואח"כ תהי' לו לאשה שנא' כי יקח איש אשה ובא אלי' עכ"ל, הרי שזוהי המצוה שנצטוו עלי' שקודם שנושאה, דהיינו הביאה, שתהא אחר הקידושין. וא"א לכנות זה בשם חובה, שהרי חיובי עונה אינם באים אלא אחר הנישואין, שהרי אחר האירוסין אינו משועבד לה, והנישואין באמת הן הבעילה, וכמו קודם מ"ת שהי' דין א"א עלי' רק אחר הביאה וכארז"ל [סנהדרין נז,ב] בעולת בעל יש להם, כמו כן בישראל הנישואין הן באמת הביאה, וכ"ש לרעת הרמב"ם דאינה חופה אם אינה ראוי' לביאה.

תוס'

בעילת מצוה. קרי לה צעילת

מנזה משום דכתיב^א

כי צועליך עושיך ואמרי' (סנהדרין דף כג:) אין אשה כורתת ברית אלא למי שעושה אותה כלי וע"י כך מידבק זה וצאין לידי פריה ורביה ולהכי קרי לה לצעילה ראשונה צעילת מנזה:

סנהדרין כב:

מעברא במל"ה אמר רב שמואל בר אבניא משמיה דרב אשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעושה כלי שנאמר^ב כי בועליך עושיך ה' צבאות שמו תנא אין איש

חתם סופר

דף ד' ע"א: ובעל בעילת מצוה ופורש. לולי דברי הסוס' כו"א דלגבי שארי צעילות כראוי לפרות ולרבות שהם חובה, קרי ל' לכך צעילת מנזה, דאינה ראוי שתתעבר מציאה [ראשונה, כיצמות ל"ד ע"א] ורק שכיח הכנה לאחרות, קרי ל' רק מנזה. ועמ"ש תוס' פ"צ דשבת כ"ה ע"ב ד"ת חובה וכו' ע"ש.א

מהרש"א סנהדרין כב:

ח"א דף כב ע"ב א"א למי שעושה כלי כו'. שם כלי מונח אדער שמקבל פעולה מה וקודם שנבעלה אינה מקבלת פעולת ההולדה כגולם הזה שאין מקבל פעולת דבר עד אחר שנבעלה נעשית כלי לקבל פעולת ההולדה וכיוצא בזה שאמרו לעיל דאין לזכר קורת רוח רק מאשמו ראשונה אמר כאן שגם הנקבה אינה כורתת ברית רק לאישה הראשון שעושה כלי ואמר דמיון צועליך עושיך ה' וגו' כמ"ש אלכה נא אל אישי הראשון שהוא עשה אותנו כלי לקבל פעולת התורה וקודם מ"ת לא היו ישראל רק כגולם שלא היה להם פעולת תורה ומנזת וק"ל: א"א לאשתו כו'. הוא כמ"ש לעיל

מהר"ל חידושי אגדות סנהדרין כב:

לגמרי'. וז"ש אחריו כי אין האשה כורתת ברית אלא למי שעושה כלי, כי הגולם אין לה חבור לשום דבר כלל לכך האשה שהאשה שהיא גולם אינה כורתת ברית הוא החבור, רק עם מי שעושה כלי כי אל זה היא מתחברת בחבור גמור, כי הצורה מתחבר עם החומר והחומר מתאחד עם הצורה והבן הדברים האלו מאוד.

WHATSAPP EMAIL PODCAST TORAHANYTIME ALLDAF DAFYOMI PORTAL KOLHALUSHON